

טוני גרינמן, משרד עורכי דין עדכונים בדיני זכויות יוצרים, תקשורת ומדיה

העדכון מוגש כשירות ללקוחותינו. למידע מפורט יותר בקרו באתר שלנו ב-
www.tglaw.co.il

מלחמת הטובים ברעים, ומה עלתה להם בסופם."

ועל-כן יצירתה של הנתבעת הינה פרודיה, ואילו היה קובע השופט כי יש ביצירה העתקה של דמויות חסמב"ה, ההעתקה הייתה מוגנת על-ידי דוקטרינת השימוש ההוגן.

בתביעתה, מלינה חנה מוסינזון גם על הזילות בכבודו של בעלה המנוח, בשל הכינויים המעליבים בהם הוא מכונה בפי שוער גן העדן. בנוסף, טוענת התובעת, כי בעוד אפילו נשיקה אחת אין בסדרת חסמב"ה, ספרה של האפרתי רווי תיאורי מין קשים, תיאורי רצח והתגרות פרובוקטיבית באלמנטים דתיים מקודשים. על כך עונה השופט כי חופש הביטוי מגן על האפרתי מפני התערבותה של התובעת בתכני ובסגנון יצירתה.

נדמה לנו, כי ההכרעה במקרה זה דרשה דיון יותר מורכב בסוגיות שעולות ממנו, ושכב' ביהמ"ש לא נתן את דעתו למספר שאלות שעולות מן המקרה הנ"ל, ואלה הן: האם הדמויות שיצרה האפרתי אינן מהוות עיבוד לדמויות של מוסינזון? האם בהצגת הדמויות באור מגוחך, הביעה האפרתי ביקורת על היצירה או על המסר או הערכים שהיא מבטאת, באופן שמצדיק את השימוש שנעשה בהם? האם תחת מטריית חופש הביטוי רשאי כ"א להשתמש בשמו ובדמותו של אדם על-פי שיקול דעתו האמנותי?

ייתכן והתייחסות לשאלות אלה היתה משנה את תוצאת פסק-הדין.

הדמויות חלק והתפקידים אותם מועיד להן היוצר מציבים בפני הקורא דמויות מעוצבות במידה הדרושה לקיום זכות יוצרים בדמויות, בנפרד מן העלילה. ההגנה על הדמות הוירטואלית אינה מותנית בפיתוח עומק של הדמות, כי אם במקוריותה ובעיצובה ברמה המאפשרת זיהויה.

עם זאת, לדעת השופט, האפרתי לא העתיקה את דמויות חסמב"ה אלא עיצבה דמויות שונות בתכלית השינוי וקראה להן בשמות זהים לשמות אשר קרא הסופר מוסינזון לגיבוריו בסדרת חסמב"ה. מלכתחילה ובכוונת מכוון עיצבה האפרתי את הדמויות על דרך הניגוד המוחלט מהדמויות ביצירה המקורית, ולבד משיתוף השם אין לדמויות דבר במשותף.

לחילופין, נדרש השופט לשאלת הגנת השימוש ההוגן. לפי החוק, פרודיה על יצירה מוגנת הינה דרך ספרותית לגיטימית של ביקורת, החוסה תחת הגנת השימוש ההוגן, ואינה בגדר הפרת זכות יוצרים.

טיבה של פרודיה, להגדרתו של אבן-שושן, שהיא שומרת על הצורה האמנותית של היצירה המקורית תוך שינוי התוכן, באופן שנוצר ניגוד משונה מלעייג. לדעת השופט, בספרה של האפרתי התקיימו יסודות אלו:

"האפרתי בחרה בדרך של סיפור עלילה דמיוני במתכונת סדרת חסמב"ה, כדי להציג את דמויות חסמב"ה באור מגוחך, כאומרת: ראו לאן התגלגלה אותה חבורת נערים תמימה נועזת ושוחרת טוב הלוחמת את

בית משפט לא חסם פרסום חבורת חסמב"ה אלטרנטיבית

שופט בית המשפט המחוזי בת"א, יהודה זפט, דחה את תביעתה של חנה מוסינזון, אלמנתו של יוצר חסמב"ה, יגאל מוסינזון, למנוע את פרסום הספר "לא תשווה" שנכתב על-ידי שפרה האפרתי, הנתבעת.

גיבורי ספרה של האפרתי הם בני חבורת חסמב"ה המפורסמת. בספר מתוארים בני החבורה לעת זקנתם, לאחר שכל אחת מהדמויות עברה משבר זהות, שהוביל לתפנית חדה בחייה. כך למשל, ירון זהבי, מנהיג החבורה, מתואר בספר כגבר מזדקן בעל חיבה יתרה לטיפה המרה ובעל נטיות הומוסקסואליות. אהוד "השמן" מתואר כגבר מבוגר אשר ירד מנכסיו, לאחר שהמציא שיקוי פלא להרזיה והרוויח מיליונים, לקה בשבץ ורוחק לצמיתות לכסא גלגלים. שולמית החובשת מתוארת בספר כרוצחת סדרתית, החובשת עד מוות את קורבנותיה, אשר ריצתה בכלא מאסר של 22 שנה.

כוכב נוסף הוא הסופר המנוח יגאל מוסינזון, המתואר בספר כמי שנפטר וכניסתו לגן עדן עוכבה על-ידי היושב במרומים עד לתיקון דרכיו ושיפור מצבם של בני חבורת חסמב"ה.

לטענת התובעת, פרסום הספר יפגע בזכות היוצרים שלה בדמויות שפותחו בספרים אלה.

בפסק-דינו, קבע כב' השופט, כי מבט לעבר הדמויות כפי שעוצבו בסדרת הספרים מעלה כי מעבר לתיאור החיצוני של הדמויות, הדיאלוגים הרבים בהם נוטלות

איימסטר זה לא גרוקסטר: אתר פיר-טו-פיר נוסף נסגר בצו שיפוטי

לפני חודשיים, דיווחנו על הפסיקה בענין "גרוקסטר", אתר peer-to-peer שתעשיית זכויות היוצרים לא הצליחו לסגור, הואיל ופעל באמצעות תוכנות חכמות שדילגו על הצורך בשרת מרכזי. בינתיים, זכתה תעשייה זו למעט עידוד מהפסיקה, במקרה אחר, שבו נדונה שיטה נוספת להפצת יצירות מוגנות ברשת, תוך התגברות על משמעותיות הפסיקה בענין "נאפסטר". במקרה זה נדונה המערכת הידועה כ"איימסטר". מערכת זו פעלה בצורה דומה לנאפסטר, עם מנוע חיפוש ומאגר מידע מרכזי שבאמצעות התקשרו הגולשים האחד עם השני ואיתרו את הקבצים שברצונם להחליף. אולם, ההבדל המשמעותי בין המערכות הוא, כי אימסטר פעלה על-גבי מערכת ההודעות המיידיות של AOL (ספק שירותי מידע המקוון של אמריקה אונליין). הואיל ומערכת זו מוצפנת, טענה אימסטר, כי להבדיל מנאפסטר, אין ולא יכולה להיות לה ידיעה על הפרות שמתבצעות ברשת שלה, ואין לה כל יכולת להפסיק אותן. בית המשפט בחן את השאלה אם הנתבע אחראי להפרה תורמת על-פי המבחן שנקבע בפרשת נאפסטר. בית המשפט מצא, כי ביצירת המערכת שלה, תרמה אימסטר באופן מהותי להפרת זכות יוצרים על-ידי משתמשיה. בית המשפט ציין, כי אימסטר לא היתה נושאת בחבות אך בשל יצירת המערכת והפצתה אם ימצא כי יש לה שימושים לגיטימיים מהותיים, הנטל להוכחת שימושים אלה רובץ לפתחה של אימסטר והיא לא הרימה אותו. יתרה מזו, אמר ביהמ"ש:

"אפילו כאשר יש שימושים לגיטימיים בשירותי החלפת הקבצים ברשת האינטרנט, כאשר לצדם יש שימושים מפרים מהותיים, אזי על מנת שספק השירותים לא יהיה חייב בהפרה תורמת, עליו להוכיח כי יהיה זה יקר באופן בלתי פרופורציונאלי בשבילו לנטרל או להפחית באופן ממשי את השימושים המפרים. אימסטר לא הצליחה להוכיח זאת".

בית המשפט לא התרשם מהטיעון של אימסטר בדבר חוסר ידיעתה אודות ההפרות, מחמת העובדה שהמערכת מוצפנת. בית המשפט ראה בכך עצימת עיניים, ששקולה לידיעה. על כן, כאמור, הוצא צו מניעה לסגירת האתר.

מיליון שקל פיצויים בגין הפרת הסכם הוצאה לאור

בית המשפט פסק לתובעת, חני זיו, פיצויים בסך מיליון שקל בגין הפרת הסכם הוצאה לאור על ידי משרד הבטחון. התובעת כתבה ספר בשם "בני קשת", המתאר מאה שנות מאבק ישראלי-ערבי וחמישים שנות מדינה. הספר היה מיזם משותף של התובעת ושל ההוצאה לאור של משרד הביטחון. בין הצדדים נחתם הסכם להפצת המהדורה האזרחית של הספר. בנוסף, לקראת שנת היובל של מדינת ישראל הוחלט כי הספר ישמש כשי רמטכ"ל לקראת יום העצמאות ה-50 למדינה, ונקבע כי הספר לא יצא לשוק לפני חלוקתו בצה"ל, כך שלחיילי צה"ל תינתן הבכורה. לעניין זה, נחתם בין הצדדים הסכם נוסף הקובע שעור תמלוגים לסופרת למהדורה הצבאית, שהיה נמוך מהתמלוגים בגין המהדורה האזרחית. לזיו שולמה מקדמה בסך 300,000 ₪ ע"ח התמלוגים.

מסיבות שונות, הספר לא ראה אור במועד. השופט ד"ר דרורה פלפל קבעה, כי בכך הפר משרד הבטחון את ההסכם.

לעניין הפיצויים, טענה התובעת שהעובדה שמכירת הספר בפועל החלה בראש השנה, ולא ביום העצמאות כמתוכנן, כמוה כ"מכירה של מטריות אחר הגשם". התובעת תבעה את הפסד הרווחים שנגרם לה. נזק מסוג זה יקבע על-פי הערכת הרווח הצפוי, כאשר נטל ההוכחה הוא על הנפגע אשר יוצא ידי חובתו על-ידי המצאת נתונים אשר יאפשרו לביהמ"ש לאמוד את שיעור הנזק.

במקרה דנן, התבססה השופטת על נתוני מכירות של ספרים דומים בשוק. בנוסף, נלקחה בחשבון העובדה כי המדובר בספר שחולק כשי לרמטכ"ל, עובדה, שיש בה כדי להקנות יתרון לספר בתחום הביטחון, הן בשיווק והן במכירות. פרמטר נוסף אליו התייחס ביהמ"ש, הוא גופי הוצאה לאור – ספרה של התובעת התמודד מול ההוצאות לאור של "מעריב" ו"ידיעות אחרונות", שהינן גופים גדולים בהרבה מההוצאה לאור של משרד הביטחון ובשל כך בעלות מערכי שיווק מנוסים וגדולים. מתוך כל האמור לעיל, קבע ביהמ"ש כי הכמות הסבירה של מכירות צפויות היא 100,000 עותקים. בהסתמך על נתון זה ועל מחיר הספר הצפוי פסקה השופטת לתובעת פיצויים בגין אובדן רווחיה בסך של 710,832 ₪.

בנוסף, נפסקו לתובעת 200,000 ₪ בגין עגמת נפש, הוואל והספר לא יצא בזמן, בעת חגיגות העצמאות, ולא חולק לחיילים כשי הרמטכ"ל, דבר שפגע בתובעת במיוחד לאור הרקע שלה כאלמנת צה"ל.